

17.8.2025

Sisäministeriö
Lausuntopalvelu.fi**ASIA Lausunto ehdotuksesta poliisin tietojenvaihtoa koskevan lainsäädännön muuttamisesta, VN/27065/2023**

Sisäministeriö on pyytänyt Lääkäripalveluyritykset ry:n lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi poliisilain, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain, henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain, Rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain, rikostorjunnasta Tullissa annetun lain, henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain sekä henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan mainittuun lainsäädäntöön muun muassa seuraavia muutoksia. Poliisilaissa ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa säädettyjä tiedonsaanti- ja tietojen luovutussäännöksiä muutettaisiin siten, että ne mahdollistaisivat nykyistä paremmin poliisin tietojenvaihdon muiden viranomaisten kanssa muun muassa rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi. Laeissa säädettäisiin poliisin oikeudesta luovuttaa tietoja salassapitosääntelyn estämättä sekä pyynnöstä että oma-aloitteisesti. Poliisilaissa säädettäisiin poliisin oikeudesta luovuttaa tietoja tilanteissa, joissa se olisi tarpeen poliisille tai muulle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle kuuluvan tehtävän tai tärkeän yleisen tai yksityisen edun vuoksi. Tietoja voitaisiin luovuttaa viranomaisten ja julkista tehtävää hoitavan yhteisön lisäksi myös yksityisille tahoille laissa säädetyin edellytyksin.

Poliisilakiin ehdotetaan lisättäväksi myös nimenomainen säännös tietojen luovuttamisesta kriittiseen infrastruktuuriin liittyville kriittisille toimijoille. Poliisilain sääntelyä tiedonsaannista yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä täsmennettäisiin muun muassa siten, että tiedonsaanti olisi mahdollista henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vaaran torjumiseksi sekä pidätettäväksi, vangittavaksi tai kiinniotettavaksi määrätyn etsintäkuulutetun tavoittamiseksi. Poliisilaissa säädettäisiin uutena säännöksenä poliisin mahdollisuudesta saada tietyin edellytyksin henkilön läsnäolotieto yksittäisessä tapauksessa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajalta. Rajavartiolaitoksen ja Tullin tiedonsaantioikeuksia ja tietojen luovuttamista koskevaan sääntelyyn tehtäisiin vastaavat muutokset siltä osin kuin muutokset liittyvät Rajavartiolaitoksen ja Tullin lakisääteisiin tehtäviin. Maahanmuuttovirastolle lisättäisiin oikeus saada tieto etsintäkuulutuksista, jotka koskevat kiinniottoa, vangitsemista tai pidättämistä, sekä oikeus luovuttaa poliisille oma-aloitteisesti tieto etsintäkuulutetun henkilön läsnäolosta. Lainsäädäntö yhteensovitettaisiin yleislainsäädännön kanssa muun muassa luopumalla teknisten käyttöyhteyksien sääntelystä.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus poistaa tietojenvaihdon esteitä rikostorjunnassa ja lisää poliisin mahdollisuuksia luovuttaa eri viranomaisille salassa pidettäviä tietoja muun muassa rikosten estämiseksi ja turvallisuuden takaamiseksi. Hallitusohjelman mukaan kansallista turvallisuutta ja yhteiskunnan kriisinkestävyyttä vahvistetaan. Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla toteutettaisiin hallitusohjelman tavoitteita.

17.8.2025

Lainsäädäntöhankkeen tehtävänä on arvioida poliisilain 4 ja 7 luvun ja poliisin henkilötietolain 3 ja 4 luvun kansallista tiedonvaihtoa koskevien säännösten muutostarpeet suhteessa voimassa olevaan yleislainsäädäntöön ja poliisin nykyisen toimintaympäristön vaatimuksiin ja valmistella arvion pohjalta ehdotukset tarvittaviksi lainsäädäntömuutoksiksi. Samassa yhteydessä tulee valmistella muut ehdottoman välttämättömät ehdotukset hankkeeseen liittyvän lainsäädännön muutoksiksi. Tavoitteena on, että poliisilain ja poliisin henkilötietolain sääntely mahdollistaa tehokkaan ja toimivan tiedonvaihdon ottaen samalla huomioon yleislainsäädännön sekä perus- ja ihmisoikeuksien asettamat vaatimukset.

Lääkäripalveluyritykset ry (LPY) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto asiassa. Alla on vastauksemme Lausuntopalvelussa.

Yleistä lakimuutoksista

LPY kannattaa lakiesitysten keskeistä tavoitetta parantaa turvallisuusviranomaisten (poliisi, rajavartiolaitos ja tulli) tiedonsaanti- ja tietojen luovutus oikeuksia. Lakimuutosesityksillä pyritään vahvistamaan viranomaisten yhteistyötä ja helpottamaan tietojenvaihtoa rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi.

Lausunnolla oleviin esityksiin liittyy paljon moraalisia ja eettisiä näkökulmia, joita ei LPY:n mielestä ole valmisteluvaiheessa riittävästi pohdittu. Siksi yhdistys esittää, että kyseisen lainsäädännön jatkovalmisteluun osallistetaan tiiviisti sekä sote-alojen että tietosuojan ja perustuslain asiantuntijoita.

Yksityiskohtaisia huomioita lakiesityksistä

Yksityinen terveydenhuolto perustuu pitkälti ammatinharjoittajamalliin ja erilaisiin alihankintaa hyödyntäviin rakenteisiin. Nykyisin on usein epäselvyyttä siitä, kuka tai mikä organisaatio toimii tietojen luovuttajana. LPY:n mielestä lainsäädännön on oltava selkeää sen osalta, kenellä on oikeus tai velvollisuus luovuttaa asiakas-/potilastietoja ja mitä tietoja kyseessä oleva oikeus tai velvollisuus koskee. Lausunnolla olevilla poliisilain muutosesityksillä on yhtymäkohtia sote-alojen valvontalakiin ja tietosuojalainsäädäntöön. Yhdistys pitää välttämättömänä, että terminologia on yhtenäistä eri laeissa ja synkronoitua niihin viitattaessa.

LPY esittää, että poliisilain muutoksia valmistellaan ja niiden vaikutuksia arvioidaan yhteistyössä sote-alojen asiantuntijoiden ja toimijoiden edustajien kanssa. Tavoitteena on oltava, että eri lakeihin kirjatut tietojen luovutukseen liittyvät valta- ja vastuusuhteet eivät ole ristiriidassa keskenään.

Yhdistyksen mielestä on perusteltua, että poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen on oltava aloitteellinen tietojen pyytäjänä eikä palveluntuottajilla ole oma-aloitteista ilmoitusvelvollisuutta.

Monet sosiaali- ja terveydenhuollossa kertyvät tiedot ovat luonteeltaan erittäin arkaluonteisia, esimerkiksi potilaiden hoito- ja lääkitystiedot. LPY kannattaa sitä, että esitetyt tietopyynnot rajautuvat vain läsnäolotietoon rajattuna ajankohtana eivätkä laajemmin potilas- tai asiakastietoihin.

17.8.2025

LPY epäilee poliisin tiedonsaantioikeuden laajentamisen tarkoituksenmukaisuutta nyt esitetyllä tavalla: tietojen luovuttamisen raja alennetaan rikoksiin, joista ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta nykyisin käytössä olevan kuuden vuoden asemesta. Tämä saattaa heikentää monien rikoksiin syyllistyneiden potilaiden kohdalla tarpeelliseen hoitoon hakeutumista tai ainakin viivästyttää sitä aiheettomasti.

Yhdistyksen arvion mukaan kyseinen muutos lisää tietopyyntöjen määrää merkittävästi ja aiheuttaa siten ylimääräistä hallinnollista taakkaa sote-alojen palveluntuottajille. LPY esittää, että kyseistä muutosesitystä arvioidaan lain jatkovalmistelussa huolellisesti.

Lakiehdotukseen sisältyy hyvä parannusehdotus nykytilaan: palveluntuottajalla on oikeus ilmoittaa poliisille käytöksellään vaaraa toimitiloissa aiheuttavasta henkilöstä. Yhdistys muistuttaa, että terveyspalveluita tuotetaan nykyisin enenevässä määrin etäpalveluna. Henkeä, terveyttä ja omaisuutta uhkaavaa vaaraa voi aiheuttaa myös etäpalveluiden toimintaympäristöissä eikä pelkästään fyysisissä toimitiloissa. Tämä asia on otettava huomioon lain jatkovalmistelussa.

Lääkäripalveluyritykset ry:n puolesta,

Ismo Partanen
toiminnanjohtaja